

sách đã in bộ sách 4 tập: *Khi teen ở nhà, Khi teen đến trường, Khi teen kết bạn & hẹn hò...* (VTV1, *Chào buổi sáng*, 17.11.2010).

DIỄN ĐÀN VÀ KHUYẾN NGHỊ

Từ “teen” sẽ có chỗ đứng và trở thành một từ “quen dùng” trong tiếng Việt.

(Ban Biên tập nhận bài 05-03-2011)

CÂU LẠC BỘ NGÔN NGỮ HỌC - MỘT SÂN CHƠI BỔ ÍCH VÀ LỊCH THỦ

TRẦN KIM PHƯỢNG
(TS, Khoa Ngữ văn, ĐHSP Hà Nội)

Đã từ rất lâu, nhiều người có ấn tượng rằng, trong các môn học thuộc khoa học xã hội thì môn Ngôn ngữ quả là khô khan và thiếu hấp dẫn. Giờ học thường ít tiếng cười, nhiều vẻ mặt đăm chiêu, căng thẳng. Càng ngày, sinh viên càng ngại đăng kí làm khóa luận tốt nghiệp chuyên ngành này bởi nó quá vất vả. Là những người gắn bó với ngôn ngữ học nhiều năm, chúng tôi rất trăn trở với điều này. Làm sao đây cho sinh viên yêu môn ngôn ngữ hơn? Người ta có thể học ngôn ngữ, dạy ngôn ngữ, nghiên cứu ngôn ngữ, thì tại sao lại không thể chơi ngôn ngữ? Cùng với chủ trương chung của khoa (tổ chức nhiều câu lạc bộ (CLB) cho các môn học), chúng tôi quyết tâm tạo một sân chơi ngôn ngữ học cho sinh viên, để trước hết, giúp các em ôn tập tốt môn học sắp thi, và sau nữa giúp các em tìm thấy những nét thú vị của bộ môn này... Và thế là CLB ngôn ngữ ra đời. Chúng tôi lựa chọn các học phần *từ vựng, ngữ pháp, phong cách, ngữ dụng...* làm chủ đề chính cho mỗi một sân chơi và chọn sinh viên đang học học phần đó làm lực lượng nòng cốt tham dự.

Lần đầu tiên chúng tôi tổ chức CLB này (năm 2010) là với chủ đề *ngữ pháp*, còn lần thứ hai (2011) là chủ đề *từ vựng - ngữ nghĩa*. Qua hai lần sinh hoạt CLB, sinh viên được tham gia vào nhiều phần chơi thú vị, với các tên gọi như sau:

- BỘ MÔN NGÔN NGỮ HỌC – XUA VÀ NAY. Hình ảnh các thầy cô, những người đã từng công tác ở tổ Ngôn ngữ trường Sư phạm từ những năm tháng đầu tiên cho đến bây giờ, được giới thiệu một cách hết sức sinh động qua hai phần chơi: *Nhận diện thầy cô qua các thông tin cho sẵn* và *Nhận diện thầy cô qua giọng nói*. Sinh viên nhận diện đúng thầy cô giáo nào sẽ được các thầy cô giáo ấy trực tiếp tặng một cuốn sách của mình. Phần chơi này chỉ thực hiện ở lần CLB đầu tiên.

- TRÒ CHƠI TÌM HIỂU THÀNH NGỮ, TỤC NGỮ VIỆT NAM. Có ba đội chơi, mỗi đội hai người, một người giải thích nội dung, ý nghĩa của thành ngữ và một người đoán tên thành ngữ. Trò chơi làm các em hiểu hơn các thành ngữ Việt và nâng cao năng lực giải thích từ ngữ.

- TRÒ CHƠI AI LÀ TRIỆU PHÚ. Theo cung cách của Đài Truyền hình VN, các câu hỏi thuộc lĩnh vực ngôn ngữ học lần lượt được đưa ra với độ khó tăng dần. Có hai sự trợ giúp cho người chơi, đó là 50-50 và tư vấn tại chỗ. Đối với những câu hỏi phức tạp, gây nhiều tranh cãi, sinh viên được nghe phần giải thích từ ban cố vấn chương trình. Có lẽ chưa bao giờ các em lại chăm chú lắng nghe những lời giảng giải của thầy cô đến thế!

- TRÒ CHƠI ĐUỐI HÌNH BẤT CHỮ.

Với những hình vẽ sinh động và những liên tưởng bất ngờ, sinh viên sẽ được học các từ ghép, từ láy, các cụm từ cố định của tiếng Việt một cách dễ dàng và đầy hào hứng.

- TRÒ CHƠI Ô CHỮ NGÔN NGỮ HỌC.

Vẫn với các câu hỏi liên quan đến ngữ pháp hoặc từ vựng, sinh viên phải lần lượt giải các ô chữ hàng ngang để cuối cùng tìm ra ô chữ chủ đề. Ví dụ: *Đây là phương thức ngữ pháp quan trọng nhất của tiếng Việt* (trật tự từ); hoặc *Đây là đơn vị trung gian giữa từ và câu* (cụm từ)... Mỗi hàng ngang tìm được sẽ hiện lên một chữ cái có trong ô chữ chủ đề. Sinh viên phải sắp xếp lại theo thứ tự. Ô chữ cuối cùng (của CLB 2010) là tên một GS ngôn ngữ học nổi tiếng – GS *Đỗ Hữu Châu* – nguyên chủ nhiệm khoa Ngữ văn, nguyên chủ nhiệm bộ môn Ngôn ngữ trường ĐHSP, người thầy mà chúng tôi vô cùng yêu quý và tự hào.

- THAM LUẬN NGÔN NGỮ HỌC. Sinh viên viết tham luận phải trải qua một cuộc tuyển chọn trước khi được trình bày chính thức trong CLB. Nhiều tham luận gây bất ngờ cho người dự như tham luận: *Ngôn ngữ tuổi teen* của sinh viên Đặng Thị Ngọc Ly (in ở trang 46).

- KỊCH VUI NGÔN NGỮ. Các vở kịch xoay quanh những nét hài hước trong cách nói năng của người Việt. Sinh viên là người viết kịch bản, đồng thời cũng là diễn viên.

Chúng tôi ngồi tham dự những CLB ấy, nghe thấy những tràng cười sảng khoái, nhìn thấy những gương mặt sáng bừng, những đôi mắt long lanh của các cô cậu học trò, xúc động trước hàng trăm cánh tay giơ lên khi có những câu hỏi dành cho khán giả, cảm nhận rằng môn ngôn ngữ học vẫn có sức hấp dẫn lớn lắm. Với những CLB như thế này, kiến thức ngôn ngữ học đã thấm vào từng sinh viên một cách vô cùng tự nhiên, thoải mái qua một sân chơi đầy ắp tiếng cười. Chúng

tôi mong Hội Ngôn ngữ học Việt Nam sẽ có những sân chơi lớn hơn để sinh viên có cơ hội thể hiện sự hiểu biết và lòng yêu mến tiếng Việt của mình.

(Ban Biên tập nhận bài 23-05-2011)

(NGHỆ THUẬT SỬ DỤNG....tiếp theo trang 41)

Bên cạnh đó, hư từ *hư* còn nằm trong cấu trúc đối xứng ở các ngữ đoạn trong nội bộ câu thể hiện sự thừa tiếp. Có khi đó là sự thừa tiếp các hình ảnh không gian:

Sơn thanh / thủy lục / (hư) thu quang.

(*Phiếm chu* - Huyền Quang)

Hình ảnh không gian nằm phía sau hư từ *hư* đã bổ sung làm cho bức tranh thiên nhiên với non xanh nước biếc trở nên rộng lớn, khoáng đạt hơn. Từ đó càng đối lập với hình ảnh của con người nhỏ bé, cô đơn (tiểu đỉnh).

Cùng có những tác dụng đó hư từ *hư* trong câu kết của bài *Hoá Thành thần chung* của Nguyễn Phi Khanh càng độc đáo hơn khi nó tạo sự thừa tiếp ở hai hình ảnh nhằm nối kết hai không gian: ở trên cao, ở dưới thấp từ đó tạo dựng không gian mang tính thống nhất:

Nguyệt bạch / (hư) / giang không.

Hơn thế nữa ngoài việc thể hiện sự thừa tiếp của các hình ảnh không gian, hư từ *hư* còn thể hiện sự thừa tiếp trong hành động:

Khan Sơn / khan thủy / (hư) khan vân.

3. Như đã nói ở trên tuy hư từ được dùng có sự hạn chế trong thơ thiên nhiên đời Trần, tuy nhiên khi tác giả đã dùng thì những hư từ ấy đều có giá trị biểu đạt rất cao. Đồng thời qua việc sử dụng hư từ trong thơ cũng góp phần khẳng định tài năng của thi nhân thời Trần. Đó là điều mà Phan Ngọc cũng đã khẳng định: "*Giỏi thơ Đường là giỏi dụng hệ hư từ này chứ không phải giỏi diễn tích, giỏi đối chơi*"

(Ban Biên tập nhận bài ngày 25-11-2010)

Chú thích